

PROJEKT »SKRIJEM SE IN ... KUKU!« TER KONCEPT REGGIO EMILIA

Tjaša Rozman, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, Vrtec Tržič, enota Palček

V prispevku izpostavljam sodoben (postmoderen) koncept predšolske vzgoje – koncept Reggio Emilia ter v skladu s strokovno literaturo predstavljam cilje, izhodišča in posebnosti tega koncepta. Ker me navdušuje, v vzgojno-izobraževalno delo vključujem tiste elemente koncepta Reggio Emilia, ki pomenijo obogatitev, dopolnitev in nadgradnjo kurikuluma.

Prispevek predstavlja dobro prakso vključevanja elementov koncepta Reggio Emilia v vzgojno-izobraževalno delo v zanimivem projektu, ki sem ga poimenovala »Skrijem se in ... KUKU!«. Projekt je bil izveden v oddelku 1–2 leti starih otrok.

1 UVOD

V slovenskem prostoru se vse bolj uveljavljajo alternativne oblike vzgoje in izobraževanja kot pedagoške teorije, koncepti in praksa, ki so drugačni od pedagoških pristopov državnih šol in vrtcev. Med njimi izpostavljam koncept Reggio Emilia.

S pridobitvijo certifikata sem uspešno zaključila profesionalno usposabljanje za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje.

Ta koncept me navdihuje, zato v vzgojno-izobraževalno delo vključujem tiste elemente koncepta, ki pomenijo oplemenitev, dopolnitev in nadgradnjo kurikuluma. Poudariti želim cilje, temeljna izhodišča in posebnosti tega koncepta.

V osrednjem prispevku delu predstavljam projekt z naslovom »Skrijem se in ... KUKU!«. Pobuda za nastanek projekta je prišla s strani otrok oddelka 1–2 leti. Ti otroci se radi skrivajo, zabavno se jim zdi, če si na glavo dajo kapo tako, da jim pokrije oči; zabava jih, kadar si z dlanmi zakrijejo oči in potem pokukajo ... Dobila sem zamisel, da bi lahko otroke spodbudila k igranju skrivalnic na različne načine, s pomočjo različnih materialov in predmetov. Razmišljala sem tudi o tem, da bi se bilo smiselno v tem času posvečati prepoznavnosti otrok v skupini, kajti vsi otroci so novinčki in do tega projekta so ves čas potekala uvajanja,

bilo je kar nekaj sprememb z vključevanjem otrok v skupino.

S sodelavko v tandemu zelo dobro sodelujeva; projektno načrtujeva, izvajava in analizirava delo ter vključujeva elemente koncepta Reggio Emilia. Skupaj sva se odločili, da izvedeva projekt z naslovom Skrijem se in ... KUKU!

Sestavili sva načrt z delnimi nalogami in zastavili cilje: glavni cilj, globalne cilje z vseh področij kurikuluma in specifične cilje pri delnih nalogah. Načrtovali sva vlogo otrok, vlogo odraslih ter sredstva za izvedbo projekta. Kot motivacijsko sredstvo, pomoč pri oblikovanju socialnih veščin, razvoju empatije in ustvarjalnosti sva v načrt vključili oddelčno lutko.

Cilj projekta je bil, da se otrok igra skrivalnice na različne načine ter pri tem z vsemi čutili spoznava različne materiale in njihove lastnosti, z njimi ustvarja, se izraža z mnogoterimi jeziki, spoznava prostor, spoznava pomen odkrito/zakrito, se igra socialne igre in je prepoznaven v skupini, ubesedi oziroma na različne načine izraža svoje zaznave in se zabava.

2 TEORETIČNA PODLAGA

2.1 Projekt Reggio Emilia

Vrtec Tržič se je vključil v projekt Reggio Emilia, ki ga je Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani pridobila v začetku leta 2009 na Ministrstvu za šolstvo in šport in je bil delno sofinanciran iz sredstev Evropskega socialnega sklada. Projekt je temeljil na razvijanju in vključevanju tistih posameznih elementov koncepta Reggio Emilia v slovenske vrtce, ki so bili prepoznani kot nadgradnja oziroma obogatitev že obstoječega kurikuluma za vrtce. Izobraževanje je trajalo štiri leta. Iz Vrtca Tržič se je v projekt vključilo pet strokovnih delavk, ki smo se usposabljevale za izvajanje posameznih elementov pedagoških načel koncepta Reggio Emilia s pridobitvijo certifikata.

2.2 Koncept Reggio Emilia

Ta model se je rodil v mestu Reggio Emilia, v severni Italiji, in sicer v regiji Emilia Romagna. Začetki koncepta segajo v leto 1963, danes pa se izvaja v 22 vrtcih v Reggio Emilii. Koncept je vzbudil širše zanimanje takoj po letu 1983, ko so otroci iz vrtcev italijanskega mesta Reggio Emilia predstavili svoje izdelke, risbe, kipce, makete, fotografije,

Kot motivacijsko sredstvo, pomoč pri oblikovanju socialnih veščin, razvoju empatije in ustvarjalnosti sva v načrt vključili oddelčno lutko.

Koncept je vzbudil širše zanimanje takoj po letu 1983, ko so otroci iz vrtcev italijanskega mesta Reggio Emilia predstavili svoje izdelke.

projekte prikazane na panojih ipd.) na razstavi v Stockholmu. Izdelki

Na razstavi v Stockholmu.

otrok so izzvali pozornost strokovne, kulturne in laične javnosti. Razstava je nato obšla svet (Pariz, London, nekatera ameriška mesta ...). Model je bil ocenjen kot najboljša, najnaprednejša predšolska ustanova na svetovnem tekmovanju, ki ga je leta 1991 izvedel ameriški tednik Newsweek. Za tak ugled v svetu pa je zaslužen predvsem njen ustanovitelj profesor Loris Malaguzzi. Sedaj ta koncept uvajajo v delo s predšolskimi otroki marsikje po svetu (npr. na Švedskem in v Ameriki) (Devjak in Skubic 2009, 8).

2.3 Osnovna izhodišča koncepta Reggio Emilia

Koncept Reggio Emilia je sodoben (postmoderen) koncept predšolske vzgoje, katerega cilj je vzgojiti otroke v kritične mislece in varuhe demokracije. Temelji na človekovih in otrokovih pravicah, demokratičnih vrednotah in pravni državi ter zagovarja pluralnost vednosti in konceptualno integracijo različnih znanosti.

Temelje pedagoškega koncepta Reggio Emilia predstavljajo naslednja izhodišča:

- vpetost vrtca v kulturo okolja: vrtec je prostor, ki izraža ter ustvarja kulturo, je živ organizem, odprt v okolje; iz vrtca se življenje širi v družine ter v mesto, med vsemi udeleženci pa se izvaja živahna izmenjava idej in demokratična komunikacija;
- različnost otrok: velika pozornost je namenjena razvoju identitete vsakega posameznega otroka – ta pedagoški koncept gleda na otroka kot na enkratnega subjekt s pravicami in ne samo s specifičnimi potrebami;
- razvoj in uporaba vseh čutov v spoznavnem procesu: pedagoški koncept Reggio Emilia namenja posebno pozornost razvijanju sposobnosti opazovanja, pri čemer naj bi otrok uporabil in razvijal vsa čutila, tudi tista, ki so običajno bolj zapostavljena (tip, okus, vonj);
- spodbujanje in omogočanje različnih oblik izražanja: avtorji koncepta Reggio Emilia so kot eno od izhodišč sprejeli misel, da se vsak otrok rodi s sto jeziki, a kaj hitro mu ostane le eden, saj ostalih devetindevetdeset zamenjamo in jih ne razvijamo; v konceptu Reggio Emilia zato zavestno spodbujajo vse oblike otrokovega izražanja (gib, mimika, barva, risba, lutka, ritem, glasba, govor) ter mu omogočajo, da lahko na različne načine izrazi odnos do sebe, drugih, narave, prostora in časa, v katerem živi;
- prednost učenja pred poučevanjem: v konceptu izhajajo iz stališča, da ne smemo nikoli poučevati otroka v tem, česar se ne bi mogel naučiti sam (Batistič Zorec 2003);
- kakovostna interakcija in komunikacija: pedagoški koncept Reggio Emilia zelo poudarja interakcijo in komunikacijo, druženje, povezovanje in sodelovanje med vsemi udeleženci vzgojnega procesa;
- timsko delo vzgojiteljev in ostalih delavcev v vrtcu: ta koncept kakovostno timsko delo zagotavljajo najprej z zaposlitvijo dveh vzgojiteljic/vzgojiteljev v oddelku, ki opazujeta in interpretirata dejavnosti, pojave in probleme z različnih zornih kotov (Malaguzzi 1993);
- projektno delo: pomaga otrokom poglobiti in izpopolniti smisel za dogodke in pojave v njihovem okolju;

Dokumentacija vključuje opazovanje, transkripcijo tonskih zapisov, fotografije; različne materiale, ki nastajajo v vzgojnem procesu otrok.

- dokumentacija in arhiviranje izdelkov ter življenja in dela v vrtcu: dokumentacija vključuje opazovanje, transkripcijo tonskih zapisov, fotografije; različne materiale,

ki nastajajo v vzgojnem procesu otrok oz. prikazujejo ustvarjanje in učenje otrok ter delo in življenje vrtca, so predstavljeni na različnih mestih v vrtcu in izven vrtca;

- prostori v vrtcu: vrtec Reggio Emilia je prostor, ki omogoča stike med odraslimi in otroki ter predstavlja okolje, kjer naj se dobro počutijo otroci, vzgojitelji in starši, zato je prostor 'tretji vzgojitelj' (Devjak in Skubic 2009, 9–11).

2.4 Posebnost koncepta

Prednost koncepta Reggio Emilia pred vsemi drugimi je, da je izrazito odprt (»nastajajoči« kurikulum) in se nenehno izpolnjuje ter izgrajuje. Odprtost se nanaša na sprejemanje različnih znanstvenih teorij in spoznanj ter na odnos do okolja in sprememb v lastnih pojmovanjih in vzgojni praksi.

Pedagoški koncept Reggio Emilia zelo poudarja interakcijo in komunikacijo, druženje, povezovanje in sodelovanje med vsemi udeleženci vzgojnega procesa.

Med posebnosti oziroma značilnostmi koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje moramo omeniti tudi: pedagogiko poslušanja in izražanja; participacijo otrok v življenju in

delu vrtca; medsebojno interakcijo vrtca in lokalne skupnosti (Devjak in Skubic 2009, 11–12).

3 EMPIRIČNA PODLAGA: PROJEKT »SKRIJEM SE IN ... KUKU!«

Projekt, poimenovan Skrijem se in ...KUKU!, je trajal štiri tedne, vanj smo bili vključeni: vzgojiteljica, pomočnica vzgojiteljice, otroci in lutka Žogica. Lutka Žogica je oddelčna lutka in ima v skupini pomembno vlogo: je motivacijsko sredstvo, po-

moč pri oblikovanju socialnih veščin, razvoju empatije in ustvarjalnosti.

Izvedba projekta *Skrijem se in ...*

KUKU! po delnih nalogah

1. delna naloga: Lutka Žogica se je skrila v igralnici pod mizo, pod rutko. Otroci so jo kot vsako jutro klicali po imenu, ji zapeli pesmi-ce, da bi se zbudila. Pa nič. Dobro so pogledali v njeno posteljo, ki je kovček. Ni je bilo. Lutko smo iskali v igralnici. Otroke sem spodbujala h govoru, k poimenovanju prostorov, pohištva v igralnici, uporabi besed za opis položaja (pod, na ...) oziroma k ponavljanju teh poimenovanj, opisov. Lutko je našel deček pod mizo. Zelo je bil vesel. Objel je Žogico in rekel: »Žoga!« in pomahal z rutko. Povzela sem, da je bila lutka skrita pod rutko. Žogica (jaz) je vse otroke pozdravila, na primer: »Dobro jutro, Luka.« Otroke je spodbujala z vprašanji, koga naj še pozdravi, ali so danes vsi v vrtcu, kdo manjka; jih povprašala po počutju in jih povabila k dejavnostim. Lutka je nato prinesla različno blago (po velikosti, barvi, materialu, prosojnosti ...) in različne škatle (po velikosti, širini, obliki ...) in otroke spodbudila k raziskovanju različnega blaga in škatel. Otroci so blago razgrinjali, vlekli, se z njim pokrivali, ga tipali, gledali, mečkali, se ulegli nanj ... V škatle so zlezli, se skozi njih plazili, lazili, jih odpirali, zapirali, se skrivali ... se zabavali.

2. delna naloga: Otroci so kot vsako jutro zbudili Žogico s pesmico, bibarjijo, Žogica pa je vsakega poimensko pozdravila, otroke spodbujala k pogovoru, k imenskemu poimenovanju sebe in drugih, k zaznavanju, kdo je in kdo manjka v vrtcu, in jih povabila k vzporednim dejavnostim: k igri z blagom in škatlami (skupina treh otrok je ustvarjala s tempera barvami in poslikala velike škatle (otroci so se menjali)); k igri v ostalih kotičkih: didaktični, lutkovni ...

3. delna naloga: Po jutranjem ritualu je Žogica povabila otroke k dejavnostim; k raziskovanju škatel in blaga; k risanju s flomastri po blagu

Otroci poslikajo škatle.

Otroci se igrajo skrivalnice.

in škatlah; v knjižni kotiček oziroma h gledanju knjig na temo skrivalnic, odkrivanj; in druge kotičke (kotiček z lutkami, didaktični kotiček). Skupaj z otroki smo sestavili, ustvarili različna skrivališča. Preko igralnice sva s pomočnico napeli vrstico in nanjo obesili porisano blago in še druge različne vrste blaga, npr. zavesse. Največji škatli sva izrezali okno in vrata. Dve veliki škatli skupaj smo z

otroki sestavili in zlepili skupaj, dve ožji škatli smo prav tako sestavili, zlepili in naredili tunel. Skrivališčem iz škatel smo na željo otrok dodali tudi blago. V času pospravljanja smo oblikovali kotiček z blagom, ki je bil na voljo do konca projekta.

Otroci so v tej nalogi uporabljali čutila: vid, tip in sluh (gledajo, tipajo, odpirajo, zapirajo, odgrinjajo, zasti-

Otrok se igra igrico Kdo se skriva v hišici?

rajo, kukajo skozi tkanine, odprtine, se skrivajo, se plazijo skozi tunel, si mahajo, govorijo kuku, mahajo z blagom, naredijo veter, zlagajo blago).

4. delna naloga: Z otroki smo izdelali hišice za dramatizacijo. V tej delni nalogi sem hišicam izrezala okna in vrata, tako da so se odpirala in zapirala, in v odprtine vrat in oken nalepila fotografije otrok iz skupine in lutke Žogice. Žogica je otroke povabila k igri Kdo se skriva v hišici? Otroci so uživali v odpiranju in zapiranju oken in vrat hišice, z zanimanjem kukali, kdo se skriva, prepoznavali, poimenovali otroke iz skupine na fotografiji. S sodelavko

sva hišice pritrdili na vrata in so bile na voljo do konca projekta. Otroci so se po imenih vedno bolje poznali.

5. delna naloga: Lutka Žogica se je pred jutranjim ritualom pogosto skrila. Otroke je klicala in jih spodbujala k iskanju. Otroci so se pri igri zelo zabavali. Ponosni so bili na to, da so našli Žogico. Želeli so si ponovitev.

6. delna naloga: Lutka je otroke in ostale lutke, plišaste igrače, večkrat povabila k igranju skrivalnic. Otroci so mižali, lutka in igrače so se skrile, otroci so jih iskali. Ta igra jim je bila zabavna. Pri igri so raziskovali tudi

prostor, ubesedili svoje misli, poimenovali pohištvo, predmete, uporabljali besede za opis položajev predmetov oziroma ponavljali te besede.

7. delna naloga: Otroci so z Žogico poimenovali prste na roki, in jih na koncu skrili v pest. Poslušali, spoznavali so prstno igro Kje si palček, ponavljali so besede, besedilo, kretnje, pripevali, peli in se igrali prstno igro. Med projektom smo se pred obroki, pred odhodom na bivanje na prostem, priložnostno, v igralnici, garderobi igrali tudi druge prstne igre: Boža, boža, Križ kraž, Miška kašo kuhala, Kuham, kuham ... Otroci so spoznavali svoje telo, kako lahko skrijejo prste, spoznavali in z opazovanjem, ponavljanjem besed, besedila in kretnj osvajali prstno igro, razvijali jezik, bogatili besedni zaklad, doživljali zvočnost in ritem.

8. delna naloga: Lutka Žogica je v igralnico prinesla različna pokrivala in spodbudila otroke k igri. Otroci so v tej igri uživali. Pogosto so se gledali, opazovali v ogledalu. Oblikovali smo kotichek s pokrivali, ki je bil otrokom do konca projekta na voljo.

9. delna naloga: Žogica je otrokom ponudila prosojne barvne rutke. Zavrtela je instrumentalno glasbo in otroke povabila na ples z rutkami. Otroci so raziskovali rutke, poslušali glasbo, z njimi mahali, jih metali, se z njimi vrteli oziroma različno gibali.

10. delna naloga: Vzgojiteljica (jaz) sem napisala izmišljeno pravljico o Žogici, ki se z lutko sovica igra skrivalnice, in izdelala velike čutne ilustracije. V pravljici se lutka sovica skriva, Žogica jo išče v različnih prostorih, položajih, odkriva različne predmete, odpira, gleda pod pohištvo in pri tem najde različne živali, predmete, ki so različne na otip, po barvi, obliki, in velikosti. Na koncu le najde sovico, skrito v omari. Navdušena se razveseli menjave vlog. Lutka je s prijateljico sovico otroke povabila k poslušanju te čutne pravljice. Jaz sem jo doživeto prebrala, med branjem sem aktivno

vključevala otroke k poimenovanju predmetov, stvari, k odkrivanju, iskanju ... Po pravljici sem otroke spodbudila k izražanju mnenja in obnavljanju. Otrokom je bila pravljica zelo všeč, navdušeni so si želeli ponavljanj.

S sodelavko sva ilustracije iz pravljice obesili na stene, tako so otroci lahko pravljico gledali, tipali različne materiale in odkrivali, iskali, obnavljali, poimenovali ...

11. delna naloga: V vrečo sem skrila predmete, ki so se pojavljali tudi v čutni pravljici in so različnih materialov, barv, velikosti, oblik (rožica, muca, kuža, copat, miška, majica, lonček ...). Lutka Žogica je nekaj otrok iz skupine povabila v garderobo na blazino oziroma k igranju igrice Kaj se skriva v vreči? Otroci so se menja-

Pri oblikovanju teh skupin sem bila pozorna, da so bili v skupini večinoma otroci, ki že verbalno komunicirajo, in en otrok ali dva, ki še ne

li. Pri oblikovanju teh skupin sem bila pozorna, da so bili v skupini večinoma otroci, ki že verbalno komunicirajo, in en otrok ali dva, ki še ne. Otrok je izžrebal predmet v vreči, ga gledal, tipal, poimenoval, opisal (posamezniki). Otrok se je igral igro s pravili, gledal, tipal, poimenoval, opisoval predmet, izražal svoje znanje, poslušal otroka, ki je na vrsti, komentiral otrokovo pripovedovanje, opisovanje, poimenovanje predmeta. Otrok je razvijal jezikovne, komunikacijske sposobnosti.

12. delna naloga: Otrok je gledal, tipal različne koščke odpadnega blaga, kartona, jih sproti izbiral in jih lepil na podlago iz tršega belega papirja. Dejavnost je potekala v likovnem kotičku, ustvarjali so po trije otroci na enkrat. Otroci so z gledanjem, tipanjem, lepljenjem spoznavali značilnosti blaga, kartona.

Otroci poslušajo, gledajo, tipajo, raziskujejo čutno pravljico.

Otroci spoznavajo pesem Biba raja (M. Voglar)

13. delna naloga: Lutka je motivirala otroke k spoznavanju nove pesmice, povedala jim je pesmico Biba raja (M. Voglar), pesmico o skrivanju pred črnim muckom. Mucek je bil narisana na tleh (s črnim flomastrom, na beli podlagi). Potem je lutka povabila otroke k poslušanju pesmice, najprej zaigrane na flavto in nato zapete. Z lutko sva spodbudili otroke k prepevanju pesmice in

rajanju okoli mucka. Sledilo je risanje dejavnosti s suhimi barvicami. Pesmico smo potem peli in rajali skozi cel projekt, da smo z njo zbudili Žogico pred obroki. Nekajkrat sva otrokom ponudili različne instrumente, da so jih raziskovali, ustvarili pesmico za Žogico, mucka ... Včasih smo peli pesmice, tudi Biba raja, in petje spremljali s tistimi malimi instrumenti, ki so v stalnem kotičku in

Otroci se igrajo igrico Kdo se skriva v škatlicah?

Otroci starejše skupine poslušajo, gledajo, tipajo, raziskujejo čutno pravljico.

jih imajo otroci zelo radi, nekateri jih že poznajo.

14. delna naloga: V škatlice sem nalepila različne predmete. V garderobo sem s pomočjo lutke povabila po štiri ali pet otrok, otroci so se menjali. Igrali smo se igrico Kdo se skriva v škatlicah. Otroci so upoštevali pravila, po vrsti, v krogu so odkrivali, kaj je

v škatlah, se poslušali, poimenovali, ponavljali poimenovanja, nekateri so predmete opisali, razvijali so tudi fino motoriko, spoznavali skrito/odkrito.

15. delna naloga: Otroci se igrajo igrico Čigavi copati so skriti v vreči? Otrok je izžrebal copat drugega otroka, ga pogledal in poskušal ugotoviti, čigav je copat, poimenoval

lastnika copata. Otroci so me presenetili. Zelo dobro so poznali copate ostalih otrok v skupini.

Dejavnosti sva s sodelavko dokumentirali, arhivirali: s fotografiranjem, snemanjem, z izdelki otrok in zapisi opažanj, komentarjev.

Naš oddelek odpira vrata

Povezujem se in sodelujem z ostalimi strokovnimi delavci. Lutka Žogica je tudi otroke starejše skupine povabila na pravljico in na skupno igro skrivalnic.

V času trajanja projekta »Skrijem se in KUKU!« je bila v vrtcu na praksi tudi dijakinja, ki je bila navdušena nad projektom navdušena. V času prakse je spoznala tudi koncept Reggio Emilia.

S sodelavko sva projekt Skrijem se in KUKU! kot prezentacijo dela od septembra do januarja, med drugimi, predstavili tudi staršem. Sicer o projektih starše seznanjava prek e-igralnice in na oglasni deski. Vsi izdelki so razstavljeni v naših prostorih. Starši so v času projekta sodelovali tako, da so prispevali različna zanimiva pokrivala za igro.

4 ZAKLJUČEK

Strokovni delavki sva pri analizi izvedbe projekta Skrijem se in ...KUKU! ugotovili naslednje:

- Načrtovane cilje in dejavnosti v okviru načrta projekta sva realizirali.
- Izvedli sva še nekaj nenačrtovanih dejavnosti: raziskovanje malih inštrumentov, sodelovanje s starejšim oddelkom otrok ...
- Dejavnosti so bile primerne razvojnim značilnostim otrok ter za otroke zanimive, saj so bile resnično načrtovane na podlagi zanimanj otrok.
- Otroci so:
  - se igrali skrivalnice na različne načine s pomočjo blaga, škotel, pokrival; z Žogico, sovico, drugimi lutkami in plišastimi igračkami, s sovrstniki in starejšimi otroki ter z odraslimi;

- opazovali, raziskovali, spoznavali različne materiale na različne načine, z uporabo vseh čutil;
- se izražali s »stotimi jeziki« (risba, slika, lepljenka, ples ...);
- uporabljali, razvijali čutila: vid, tip, sluh (pri raziskovanju in ustvarjanju z blagom, škatlami ..., pri poslušanju in raziskovanju čutne pravljice, pri poslušanju, pripevanju in petju pesmic, pri igranju na inštrumente ...);
- spoznavali prostor: pri plazenju, lazenju, skrivanju v škatlah, za, pod ... blagom, pri odkrivanju v pravljici ...;
- spoznavali pomen odkrito/zakrito, ko so gledali, raziskovali čutno pravljico, druge knjige v knjižnem kotičku in se igrali skrivalnice;
- se igrali socialne igre in bili vedno bolj prepoznavni po imenu, priimku, vizualnih lastnostih, predmetih, ki jim pripadajo;
- razvijali jezik, ga poslušali, komunicirali z otroki in odraslimi, izražali zaznave; podajali svoje mnenje ...;
- se zabavali.
- Pri vseh otrocih je bil viden napredek, na primer: izguba strahu pred temo, skrivanjem; bogatejši besedni zaklad, boljše poznavanje sebe in drugih, boljše prepoznavnost v skupini

... Napredki so bili pri različnih otrocih različni.

- Lutke se v pedagogiki Reggio Emilia veliko uporabljajo pri vzgojno-izobraževalnem delu, saj pripomorejo k otrokovemu socialno-čustvenemu razvoju. V projektu se je lutka izkazala za odlično motivacijsko sredstvo, pripomogla je k razvijanju socialnih veščin: otrok je preko nje lažje navezoval stike, je bil bolj prepo-

Do konca šolskega leta bo lutka Žogica član naše skupine.

znaven, empatičen in ustvarjalen. Do konca šolskega leta bo lutka Žogica član naše skupine.

- Vse dejavnosti z elementi koncepta Reggio Emilia so pripomogle k razumevanju prostora, k spoznavanju sveta, razvoju socialnih veščin, k razvoju identitete, k razvijanju empatije, razvoju govora oziroma bogatenju besednega zaklada, k verbalizaciji, komuniciranju, izražanju, ustvarjanju ...

Za sklep lahko zapišem, da bom v vzgojno-izobraževalno delo še naprej vključevala elemente koncepta Reggio Emilia in med drugim dajala poudarek razvoju identitete, komunikaciji in kakovostni interakciji, opazovanju in uporabi vseh čutil, spodbujanju izražanja v stotih jezikih ..., ker se je izkazalo, da to res obogati, dopolnjuje, nagrajuje delo po kurikulumu.

Trudila se bom čim pogosteje oblikovati multisenzorno okolje, ki ga poudarja pristop Reggio Emilia, ker otroku nudi boljše pogoje za celostni razvoj čutnega zaznavanja, pripomore pa tudi k boljšemu zavedanju, ohranjanju in uporabi pridobljenih informacij.

LITERATURA

Devjak, Tatjana, in Skubic, Darija (2009) *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Devjak, Tatjana, in dr. (2010) *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti in različnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kovač Šebart, Mojca, in Hočevar, Andreja (2014) Strokovna izziva pedagoškega pristopa Reggio Emilia: kurikularno načrtovanje in evalvacija vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu. Znanstveni prispevek. *Sodobna pedagogika*, št. 1: str. 10–21.

Reggio Children Identity. Dostopno na <http://www.reggiochildren.it/identita/loris-malaguzzi/?lang=en>, 7. 2. 2018.

Škodnik, Ana Mari (2017) *Učeča se organizacija in učiteljev profesionalni razvoj*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani – magistrsko delo.

Tomažin, Maja (2013) *Socialne igre pri predšolskih otrocih*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani – diplomsko delo.

